

PTE ETK EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
 Vezető: Prof. Dr. Bódis József
 PhD, DSc, MTA doktora, egyetemi tanár, rektor

HABILITÁCIÓS TUDOMÁNYOS ELŐADÁS, PÉCS, 2016.05.10.
 SOÓSNE DR. KISS ZSUZSANNA

Családstatistikai mutatók,
 családtípusok változásának
 hatása
 az egészségfejlesztéssel
 foglalkozó szakemberek
 munkájára

SZAKMAI BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG
 A BIZOTTSÁG ELNÖKE: **PROF. DR. FIGLER MÁRIA**
 egyetemi tanár, tudományos és minőségügyi dékán-helyettes
 A BIZOTTSÁG TAGJAI: **DR. HABIL BEKE ARTÚR** egyetemi docens
PROF. DR. GYURKOVITS KÁLMÁN egyetemi tanár, egységvezető főorvos

*„ Ahhoz, hogy az ember
 valami
 egészen újat meglásson,
 ahhoz
 egészen másképp
 kell gondolkodnia.”*

/Szent - Györgyi Albert/

Tudományos előadás vázlata

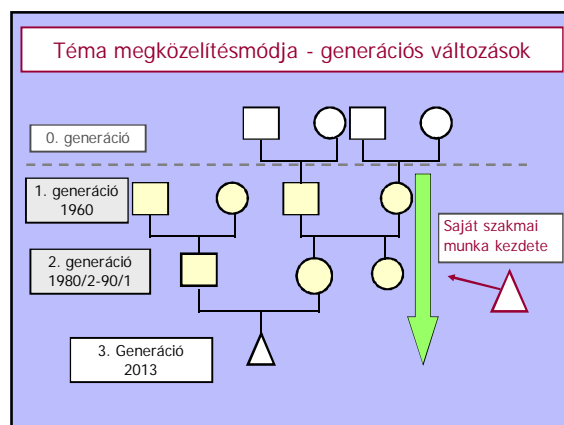

VÁLTOZÁSOK
 családstatistikai mutatók
 családtípusok
 krízisek, szemléletmód, szakmai támogatás

ÚJ EGÉSZSÉG-FEJLESZTÉSI FELADATOK

SAJÁT TUDOMÁNYOS MUNKA EREDMÉNYEI

JÖVŐRE VONATKOZÓ JAVASLATOK

Családstatistikai mutatók változása

dátum (év)	élve-születések száma (fő)	természetes szaporodás (- = fogyás)	terhesség-megszakítások száma (fő)	TERVEZETT, DE NEM MEGSZÜLETETT GYERMEKEK, TESTVÉREK
1960.	146.461	4,5	162.160	
1970.	151.819	3,1	192.283	
1980.	148.673	0,3	80.882	
1990.	125.679	-1,9	90.394	
2000.	97.597	-3,7	59.249	
2010.	90.335	-4,0	40.449	
2012.	90.269	-3,9	36.118	
2013.	88.700	-3,9	35.000	

Forrás KSH

Házasságkötések változása, gyermekek érkezése a családba

dátum (év)	házasságkötések száma	házasságból született gyermekek aránya (%)	házasságon kívül született gyermekek aránya (%)
1960.	88.566	94,5	5,5
1970.	96.612	94,6	5,4
1980.	80.331	92,9	7,1
1990.	66.405	86,9	13,1
2000.	48.110	71,0	29,0
2010.	35.520	68,6	31,4
2013.	36.986	53,8	46,2

Forrás KSH

Házasságkötések alakulása – jellemző válási adatok

dátum (év)	házasságkötések száma	válások jellemző adatai		
		válások száma	érintett gyermekek száma	érintett 0-6 éves gyermek száma
1960.	88.566	16.590	11.638	5.479
1970.	96.612	22.841	16.657	7.729
1980.	80.331	27.797	16.657	7.729
1990.	66.405	24.952	26.103	9.022
2000.	48.110	23.987	22.926	7.182
2010.	35.520	23.987	22.741	5.799
2013.	36.986	20.209	18.244	5.249

Forrás: KSH

Életesemények életkorbeli kitolódása

dátum (év)	az első házasságkötés ideje (év)		nők átlagos életkora gyermek szülésekor (év)		átlagéletkor váláskor (év)	
	nők	férfiak	az első gyermek	gyermek	nők	férfiak
1960.	22,4	25,8	-	25,85	34,4	38,1
1970.	21,6	24,5	22,56	25,10	33,7	37,2
1980.	21,8	24,5	22,86	24,95	33,1	36,2
1990.	22,0	24,7	22,99	25,67	34,3	37,2
2000.	24,7	27,2	25,02	27,00	35,8	38,6
2010.	28,7	31,4	28,23	29,83	39,3	42,1
2013.	29,5	32,3	28,23	30,9	40,1	43,1

Forrás: KSH

Családtípusok változása A gyermekek érkezése, nevelkedése a családban

házaságból született gyermekek aránya

2013. év: 53,8%

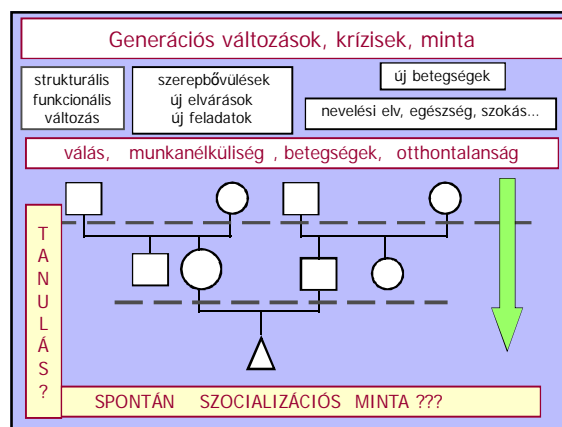
1960. év: 94,5%

1. házasságkötés ideje: +7,10 év

1. gyermek érkezése: +5,67 év

azonos neműek élettársi kapcsolata (30)

Forrás: KSH

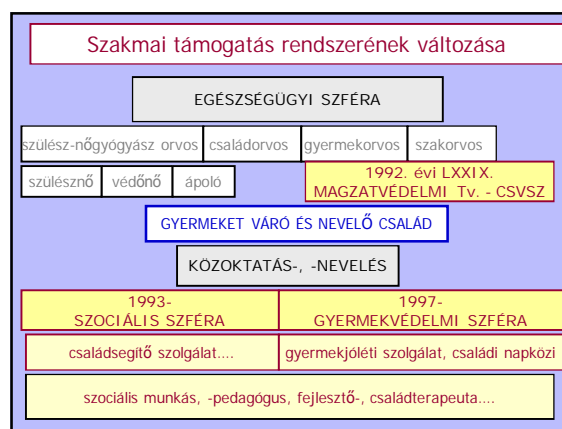

Tudományelméleti háttér változása A családi életút szakaszai (Hill, 1964.)

(Haley 1973.)

jellegzetesség feladatok összekötő láncszem

1. újonnan házasodott pár családjá
2. gyermeket váró és csecsemős család
3. kisgyermekes család
4. iskoláskorú gyermekes család
5. serdülőt nevelő család
6. felnövekedett gyermeket kibocsátó család
7. magukra maradt, még aktív szülők családjá
8. inaktív, idős házaspár családjá

Változások hatása az egészségfejlesztéssel foglalkozó szakemberek munkájára I.

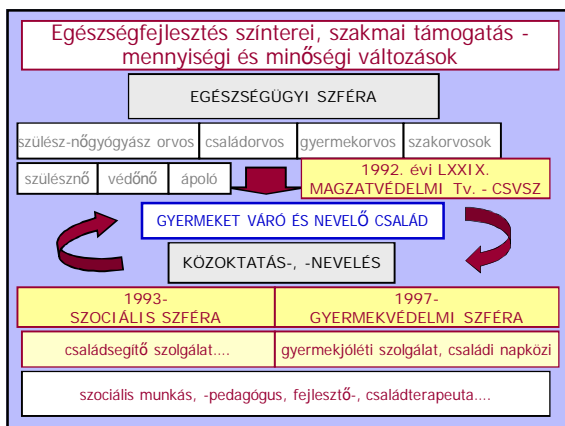
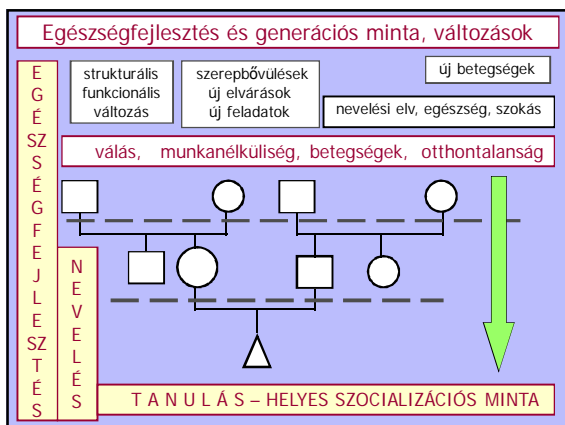
- élettársi kapcsolatok száma nő
- házasságkötések száma alacsony
- szingli jelenség terjedése
- nukleáris, kétgenerációs család
- új családtypusok (mozaik család)
- kevés gyermek a családban, tudatos gyermektelen lét
 - gyermek nélküli, egy-gyermekes pár
 - testvér/testvérek nélküli gyermek-, felnőttkor
- változó családtypusokba, házasságon kívüli kapcsolatba gyermekszülés
- válások „természetesség” válása
 - gyermekek érintettsége
 - jellemzően anyai egyszülős minta

Soósné Kiss Zs., Feith H.J., Czinner A. Családalapításra vonatkozó tervek változásának hatása a családokkal foglalkozó szakemberek munkájára. Gyermekgyógyászat, 2009;60(6):294-297.

Változások hatása az egészségfejlesztéssel foglalkozó szakemberek munkájára II.

- életesemények életkorbeli kitolódása
 - dédszülő-nagyszülő generációk megismerése
 - medicinális kérdések
szülészeti, gyermekgyógyászati kérdések, fogamzásgátlás időtartama nő, egészséges életmód!
 - örökbefogadás kérdése
 - köznevelésben tanultak feledésbe merülése
általános iskola óta 14 év, középiskola óta 10 év
 - válás utáni gyermekvállalás
 - minden életciklus kitolódása
 - gyermek felnevelhetősége

Soósné Kiss Zs., Feith H.J., Czinner A. Családalapításra vonatkozó tervek változásának hatása a családokkal foglalkozó szakemberek munkájára. Gyermekgyógyászat, 2009;60(6):294-297.

Saját egészségfejlesztő tudományos munka eredményei

A családok egészségfejlesztésének 1. állomása
Problémák a felkészüléssel I.

?

- családstatistikai mutatók
 - családtypusok
- előző generációtól tanultak
 - közoktatásban tanultak
- internet, média, egyéb tanulási források
- felkészülés térbeli és időbeli korlátai
 - párban történő együttes készülés
- információ-áradatban történő eligazodás
- felkészültség kontrollja, visszajelzés nincs

A családok egészségfejlesztésének 1. állomása Problémák a felkészüléssel II.

rangsor	együttélési keretek tisztázottsága első gyermeket váró párok körében (N=100 fő)	%
1.	ünnepek	73
2.	kapcsolat pár szüleivel	68
3.	célok	67
4.	kapcsolat saját szülővel	66
9	értékek	64
6.	elvárások egymással	60
7.	szokások	58
8.	feladatmegosztás	55
9.	egyezségek	54
10.	szabályok	46

Szoósné Kiss Zs. Az első gyermeket váró szülők szakmai támogatása, Ph.D. értekezés SE Bp. 2007.

Saját egészségfejlesztő tudományos munka eredményei

1991

HÁZI FELADAT
GYERMEKET
VÁRO SZÜLŐKNEK

FUZET

ZSÁMBÉK, TÓK

1992

A PROGRAMOZOTT OKTATÁS
FELHASZNÁLÁSA
A NŐK
ANYASÁGRA
FELKÉSZÍTÉSEBEN

DIPLOMAMUNKA
ELTE BTK, BP

1996

*Szülővé lenni
vagy szülővé
válni?*

Kiss Zsuzsanna

2001

*Szülővé lenni
vagy szülővé
válni?*

Kiss Zsuzsanna

2007

AZ ELSŐ
GYERMEKET
VÁRO SZÜLŐK
SZAKMAI
TÁMOGATÁSA

PHD ÉRTEKEZÉS
SE, BP.

2014

*A siberiai
családalapítás
többé nem titok*

Tudományelméleti háttér és praxis

Családsegítés, -gondozás, -terápia
rendszerelmélet (Jackson)
interakcionális szemlélet (Bateson, Jackson, Haley, Weakland)
családi életút modell (Hill, Haley)
többgenerációs családi „életút-spirál” modell (Gombrinck-Graham)
triád-elmélet (Haley)
személyiség központú szemlélet (Rogers)
határok (Minuchin), családdinamikai történekek, visszatükrözési technika.....
Gyermejjólét, család-, és gyermekvédelem
Gyermejjogok, szülői jogok és kötelezettségek
Gondozástan, egészségvédelem
Primer prevenció
Pedagógia
neveléstörténet, elmélet, didaktika,
programozott oktatás (Skinner, Komoski, Schestakov)

Egészségfejlesztés tartalmi elemei

- I. Családalapítás a mai Magyarországon.
A családok jellemzői - Az Önök családja? Terveik?
- II. A családalapítás, az első gyermekvállalás családi éleztakasza.
A család életében bekövetkező változások
Az Önök tervei, Önök hogyan gondolkodnak erről?
Szülőként, nagyszülőként Önök hogyan nevelik majd a gyermeket?
- III. Szakmai segítség a családalapítás során.
Felkészülés a gyermekvállalásra
Milyen módszerekkel készülnek Önök a családalapításra,
gyermekvállalásra?
- IV. Párból családdá válunk
- V. Szülői teendőink
Felhasznált irodalom
Betűrendes tárgymutató

Szoósné Kiss Zs. A siberiai családalapítás többé nem titok. Családot alapító párok, őket felkészítő szakemberek
középrnye. Budapest: General Press; 2014, p. 1-207.

Alkalmazott egészségfejlesztési módszerek I.

ISMERETATÁDÁS	PROGRAMOZOTT OKTATÁS
CSALÁD-, ÖNISMERETI KÉRDÉSEK	5 fő eleme ¹ önálló feldolgozás
CSALÁDI ÉLETTÖRTÉNEK BEMUTATÁSA	egyéni ütemben haladás
RENDSZERSEMLELÉTI KÉRDÉSEK Párból családdá válunk Milyen jó dolgokat kap Ön a társától? Milyen jó dolgokat kap Ön a társától? Kinek mi lesz a dolga az új családban?	lépésekben történő előrejutás
	kötelező válaszadás eredmények azonnali ismerete
	¹ Skinner 1954, Komoski 1964, Schestakov 1965.

A módszer ajánlása egészségfejlesztési témákban

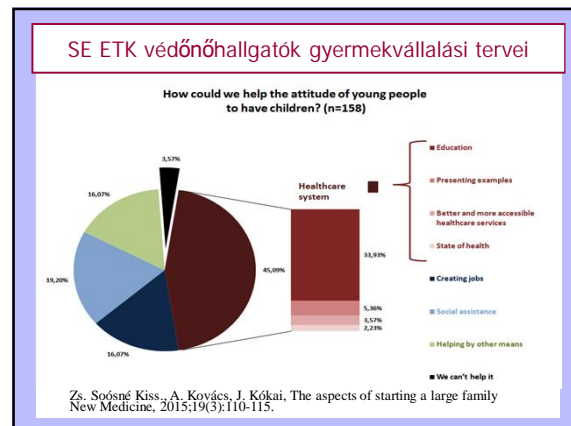
Független idézetek

- Csatordai S. Előrelépések a posztnatális depresszió prevenciójában: a Leverton kérdőív alkalmazása. Doktori értekezés (PhD), Semmelweis Egyetem, Patológiai Tudományok Doktori Iskola Budapest, 2009.
- Tolnayné Csontos M. A csecsemőgondozás speciális technikái. Tájékoztató kiadvány látássérült szülők, nagyszülők, rokonok, ismerősök, barátok és őket segítő szakemberek számára. Vakok Állami Intézete, Budapest, 2011.
- Ossik A, Lipienné Krémer I, Laky I. M., Mészáros J. A menstruációs higiéné ismeretének hiányából adódó leggyakoribb nőgyógyászati fertőzések a fiatalok lányok körében. *Védőnő*, 2015; (25) 3. 26-32
- Millei K., Vajda R., Kivés Zs. Máté O., Pakai A. HPV fertőzéssel kapcsolatos ismeretek vizsgálata édesanyák és lányaik körében. *Egészségfejlesztés*, 2015; 56 (3)
- Járás V, Lipienné K. I., Hoyer M. A szülés körüli történések hatása a gyermekágy során kialakuló anyai hangulatváltozásokra, primer prevenció javaslatok. *Egészségfejlesztés*, 2015; (56) 4
- Keresztury Emőke, Szódy Judit: Hogyan vezessünk szülő- és betegcsoportokat? A csoportvezetés pszichológiai szempontjai. Hallgatói kézikönyv. ÁEEK, Budapest, 2015 (TÁMOP)

Védőnőhallgatók (országos kutatás) gyermekvállalási tervei, gyermekszám preferenciák összefüggésben a szocio-demográfiai változókkal ($p < 0,05$); (N=423-453 fő)

Hány gyermeket szülné/nevelne fel, ha ...		
	legkedvezőbbben ("álmai") alakul élete	kevésbé kedvezően alakul élete
Évfolyam	$p=0,918$	$p=0,475$
Lakóhely	$p=0,006$	$p=0,065$
Testvérek száma	$p=0,000$	$p=0,000$
Családi állapot	$p=0,000$	$p=0,021$
Apa iskolai végzettsége	$p=0,009$	$p=0,000$
Anyai iskolai végzettsége	$p=0,000$	$p=0,375$
Nevelő hatás	$p=0,983$	$p=0,851$

Soósné Kiss Zs., Feith H.J., Védőnő hallgatók családalapításra és gyermekvállalásra vonatkozó tervei országos kutatás eredményei alapján. Egészségfejlesztés, 2009; 50(5-6):12-8.

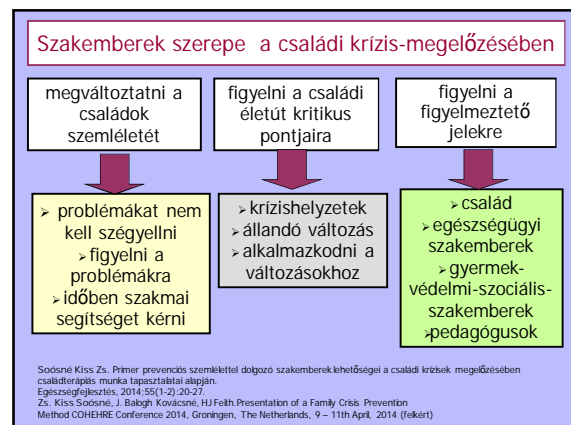

Látássérült édesanyák üzenete sorstársaikhoz időszakokra bontva (n=11)

"Ne az legyen a segítség – mint sok kórházban látom –, hogy kiveszik inkább a kezéből, nehogy baj legyen."

Várandósság	Szülés	Gyermekgondozás
Ne féljenek, ne aggódjanak (4 fő)	Merjenek kérdezni (3 fő)	Ne féljen, mindent meg lehet oldani (4 fő)
Bátran vállaljanak gyereket (3 fő)	Legyen velük egy (látó) segítő (2 fő)	Ami tud, maga csináljon meg (3 fő)
Informálódás, gyakorlatás, technikák (3 fő)	Merjenek természetes úton szülni (2 fő)	Merjen más látássérülttől kérdezni (3 fő)
Segítség lehetőségeit felmérni, kiépíteni (3 fő)		Merjen technikákat kialakítani (2 fő)
Legyen képes önállóan ellátni magát (2 fő)		Merje látó segítségét kérni (1 fő)

Hodózó K., Jakus P., Soósné Kiss Zs., At al. Látássérült édesanyák gyermekvállalással és gondozással kapcsolatos tapasztalatai Védőnő, 2014; 24(1):22-25.
K. Hodózó, Zs. Soósné Kiss at al. Professional help for visually impaired mothers raising child. New Medicine, 2013; 17(4):136-139.

Eredmények beépítése a felsőoktatásba
Új kurzusok indítása

Egészségfejlesztés specializáció

Szülésre és szülőiségre felkészítés

Családtudományi alapismeretek

Preventív családgondozás

Family- and Child Protection

JÖVŐBENI FELADATOK

Egyén, család szakmai támogatása
✓ változások meglátása és értelmezése
mit jelent előző generációhoz képest...
✓ hiányosságok pótlásának módja (nevelés, oktatás....)

További kutatások a témában
elvárt apák, PIC, családterápia, egészségfejlesztés

Felsőoktatásban új kurzusok

Döntéshozatali szintjén

HABILITÁCIÓS TUDOMÁNYOS ELŐADÁS, PÉCS, 2016.05.10.
SOOSNÉ DR. KISS ZSUZSANNA

Családstatistikai mutatók, családtípusok
változásának hatása az egészségfejlesztéssel
foglalkozó szakemberek munkájára

Köszönöm a megtisztelő figyelmet !

KÖSZÖNETTEL TARTOZOM
PTE ETK EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
SZAKMAI BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

OKTATÓIM, KUTATÓI TEAMEK, KOLLÉGÁIM
KUTATÁSOKBAN RÉSZTVEVŐK

CSALÁDOM